
Når noe går galt

FRA FORENINGEN

AARSETH HP

Antall klagesaker til tilsynsmyndigheter og erstatningssaker til pasientskadeerstatningsordningen har vært økende. Om det er et uttrykk for at flere feil begås, eller om det er et utslag av endret holdning hos våre pasienter, vet vi ikke. Den økende mediefokuseringen på forhold som karakteriseres som feilbehandling og legetabber, kan også ha flere årsaker.

De færreste av oss vil gå gjennom en lang yrkeskarriere uten å bli konfrontert med en klage eller få et søksmål mot seg. Bare i sjeldne tilfeller skyldes klagen eller søksmålet grov uaktsomhet fra legens side, men nyansene i dette kommer sjelden frem i mediene.

Hva skal den enkelte lege gjøre når han eller hun får en klage- eller erstatningssak mot seg? Det viser seg gang på gang at dokumentasjonen omkring slike saker, ikke er tilfredsstillende. I en akutt situasjon hvor uhell oppstår, er det særdeles viktig å sørge for fullstendig og detaljert dokumentasjon fra første stund.

Ofta kommer klagesaker lenge etter hendelsen, og da er det for sent å begynne dokumentasjonsarbeidet. Av hensyn til pasientsikkerheten, og av hensyn til den enkelte leges rettssikkerhet, må vi bli flinkere til å dokumentere grundig og systematisk alle forhold ved diagnostikk og behandling. Det er et krav at sykehusene har dokumentasjonssystemer og kontortjeneste med tilstrekkelig kapasitet til å ivareta dette hensynet. Hvis sykehuset mottar øyeblikkelig hjelp-pasienter, må det også ha døgnkontinuerlige dokumentasjonssystemer og kontortjeneste.

Mange pasientklager kan unngås eller løses i minnelighet hvis legene møter pasientene på riktig måte. Det er derfor viktig at det i videre- og etterutdanningen ved den enkelte avdeling legges vekt på mellommenneskelig kommunikasjon. Legeforeningens serie av videofilmer om dette temaet anbefales til bruk i internundervisningen ved sykehus og legesentre.

De fleste erstatningssaker går til pasientskadeerstatningsordningen. En fordel ved denne ordningen er at det ikke spørres om personlig ansvar, slik at den enkelte lege blir satt litt på sidelinjen i prosessen. Men vi har sett eksempler på at tidligere avgjørelser i pasientskadeerstatningssaker er tatt frem ved senere saker mot en lege. Også av denne grunn må den enkelte lege legge vekt på dokumentasjon og riktig fremstilling i slike saker.

I klagesaker hvor det reises spørsmål om uforsvarlig legevirkosomhet er fylkeslegen, ev. Helsetilsynet saksbehandler. Helsetilsynet vil som oftest fatte vedtak som kan munne ut i en tilrettevisning eller advarsel på bakgrunn avinnhentede sakkyndighetserklæringer. Selv om slike reaksjoner er ment som meningsytringer fra Helsetilsynets side, hefter de ved legen for all fremtid. Hvem som helst kan henvende seg til Helsetilsynet og spørre om det tidligere har vært klagesaker mot en bestemt lege. Legeforeningen mener at legens rettssikkerhet ikke er ivaretatt når en avgjørelse i Helsetilsynet ikke kan overprøves. Legeforeningen vil derfor støtte et søksmål mot Helsetilsynet for å få dette rettslig belyst. Det er ventet at saken kommer opp i løpet av 1997.

I Danmark har man en liknende ordning uten overprøvingsrett, og Den danske legeforening vurderer å legge saken fremfor menneskerettighetsdomstolen i Haag.

Hvis en klagesak er av så alvorlig karakter at legelovens § 53, eller ev. straffeloven kan komme til anvendelse, har den enkelte lege rett til å få juridisk bistand betalt av rettshjelpsordningen for leger. Advokat bør da komme inn i bildet så tidlig som mulig. I henhold til rettshjelpsordningens vedtekter, har legen krav på en rettslig vurdering som, hvis kriteriene er oppfylt, skal munne ut i en juridisk rådgivning innen tre dager. Legeforeningen har avtale med en rekke advokatfirmaer med spesiell kompetanse. Medlemmene tilrådes å ta kontakt med Legeforeningen sentralt for å få juridisk bistand.

I de mest dramatiske saker som ofte er knyttet til melding om unaturlig dødsfall, vil politiet bli koblet inn og iverksette etterforskning. Påtalemyndigheten bruker Kripas til slik etterforskning. Fordi det heldigvis er få sliksaker, blir den enkelte polititjenestemanns erfaringsgrunnlag mangelfullt. Det er derfor tjenlig også for legens rettssikkerhet at etterforskning ivaretas av spesielt utdannet personell fra politiet. I saker som er under politietterforskning, tilrår vi at medlemmene søker juridisk bistand fra første stund.

Leger som får klager eller søksmål mot seg, opplever dette som svært belastende. Istedenfor å ta denne belastningen alene, bør de benytte seg av de muligheter som finnes for å få hjelp og støtte. Medlemmene anbefales å ta kontakt med sin tillitsvalgte, med fylkesavdelingens støttegrupper eller med Legeforeningen sentralt. Det aller viktigste er imidlertid at alle leger forbereder seg mentalt for å takle slike situasjoner.

Hans Petter Aarseth
president

Publisert: 30. august 1996. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 10. juli 2026.